

Vrijdag 10 november 1916 – ochtendeditie

Belgische kinderen.

Voor het rooms-katholiek huisvestingscomité te Leiden zijn gisteren te Eijsden onder leiding van mevrouw De Villers-Borret, 125 Belgische kinderen aangekomen, onder wie ook enige protestantse.

Uit Stockholm heeft het rooms-katholiek huisvestingscomité een gift van 1000 gulden ontvangen.

Het financieel overzicht van 20 september 1915 – 22 oktober 1916 van het rooms-katholiek huisvestingscomité te Katwijk vermeldt aan inkomsten ontvangen giften 26.991,93 gulden. Het eindcijfer is 27.418,05 gulden. De uitgaven hebben 28.224,10 gulden bedragen.

Uit Amerika is ontvangen ruim 8000 gulden en uit Australië 700 gulden.

Het comité heeft op het ogenblik ongeveer 1600 kinderen uit België onder zijn bescherming.

Elk kind heeft dooreen genomen slechts 16,63 gulden gekost, waaronder begrepen de reserve voor het terugbrengen van het kind. Voor deze laatste verplichting is 5000 gulden gereserveerd.

Een tentoonstelling van Volksopbeuring.

Van onze correspondent Emanuel de Bom.

Antwerpen, 1 november.

De tentoonstelling, die sedert zaterdag jl. in de zaal Buyle (Meir) geopend werd, brengt in deze donkere dagen – en wij weten het te Antwerpen, wat duisternis betekent! – een troostende straal van

licht. Zou je het nog vermoed hebben dat de kunstenaars onder onze jongens die ginds ver in de gevangenenkampen verwijlen, nog veerkracht en levensmoed genoeg bezaten, om penseel en boetseermes weer op te nemen?

Hoevelen zijn hier niet, die dag in, dag uit hun gedachten tot hen laten gaan, innig bekommerd zijn om hun lot? Wij hoorden zo weinig van hen. Zeldzame briefjes, een paar regels met het hoogst nodige er op, vertelden af en toe van hun wedervaren. Ook kwam er wel eens een officiële tijding, die we dan maar moesten trachten te verstaan met deze onfeilbare achterdocht tegenover alles wat officieel is, en waaraan toch altijd dat onmiddellijk aansprekende ontbreekt, waar wij juist naar verlangen. Zijn niet alle letters nu runen of hiërogliefen geworden, en vordert het geringste journalistieke stukje niet soms een doorkneed zijn in de geheimen der kabalistiek? O censuur, wat hebt gij ongewild al spitsvondigheid in de wereld hebben brengen.

Maar die kennis van de cijfertaal, dat raden naar het verdokene, waar we de zin van moeten raden, die kunnen we nu missen bij het beschouwen van dit eenvoudige kunstwerk. Het is een voorrecht hier weer eens de directe gemoedsuiting van onze jongens voor ogen te krijgen, en er te lezen wat hun geest en hart bezighoudt. Pol de Mont, die de tentoonstelling met zijn sympathieke ijver en werkelijke smaak artistiek heeft geleid en die bij de opening enige ontroerende woorden sprak, zegde het heel juist; dit is een hartelijke brief ook, want er spreekt immers uit: rustende volharding, geestelijke gezondheid, en – bij verscheidenen, zelfs ongebroken talent! Iets van hun onbewust voelen leggen deze jongens in de studies en schetsen, die zij ons uit hun ballingschap, als een goede mare, ter kennismaking toesturen. Deze aantekeningen uit benarde uren hebben het karakter van allerbetrouwbaarste documenten. Men kan dagen achter elkaar dit fraaie zaaltje gaan bezoeken, en er telkens iets nieuws ontdekken. Maar het roerende getuigenis van de

onverwoestbare levenskracht van de onzen daarginds, is wel het aangrijpendst van alles: ze houden vol, de dapperen, ze verliezen de moed niet! Ondanks het droeve gemis van alles wat ze lief hebben, ondanks het grievende van de jarenlange scheiding, ver van de luchten, die ze beminnen, van hun mooie landschappen thuis, van het woord, de lach, de traan van de wezens, die weleer hun dagelijkse atmosfeer schiepen, toch hebben ze het vermocht weer aan te gaan de kostelijke strijd om het schone, dat overal is, uit te zeggen. Nauwelijks sliert er wat zon over hun horizon, nauwelijks gunt men hun een vleugje vrijheid om het oude handwerk te hervatten, of de aangeboren drang ontwaakt weer, en zij schilderen maar.

Hier is werk van niet minder dan achttien schilders, niet alleen kunstenaars van bijzondere gaven, maar onder hen is er dan toch een, als Maurits Langaskens (uit Brussel, meen ik), die meer dan alleen knap is, en die ons met sterk gestileerd kunstwerk verrast.

Ik lees in het catalogusje de volgende namen: Juul Bourgeois (Brussel), Jozef Bouvaert (Brugge)n Albert de Bondt (Gent), A. Francken (Antwerpen), Léon Grand, Paul Ghislain (Halle), Felix Heylemans (Ruisbroek), Maurits Langaskens (Brussel), Valère Lievens (Tielt), Ernest Midy (Antwerpen) – van hem niet minder dan 66 nummers! – Michiel Moermans (Gent), Paul Remouchamps (Antwerpen), August Thissen (Antwerpen), Juul Tremerie (Gent), Lode van der Linden (Antwerpen), Paul Van Oystaeyen (Antwerpen), Gielen Verdickt (Waasmunster) en Weymeersch (Gent). Er zijn bovendien kunstenaars die artistiek handwerk vervaardigden, nl. uit de werkzaal Garnier en Monnin, Frans Boen, Leo Couvreur, Jan de Coninck, Jozef de Coninck, Valère Lievens, Juul Martens, Cyriel Vaernewijck, Jan Velle en Jozef Verhulst.

Het gaat niet aan om in bijzonderheden te treden bij ieder van de ingezonden werken. Mij heeft persoonlijk het meest getroffen het

werk van Langaskens, die zich voornamelijk op het contereiten van zijn kameraden heeft toegelegd, en daar opmerkelijk in geslaagd is. Zo is daar o.a. een kranige Russische jongen in een Belgisch pak, verheugend om de scherpe karakteristiek en de geestige kleurenbehandeling; het portret van een gulle, ronde Vlaamse jongen, maar vooral een groot stuk, dat heet "Rust in Vrede", en waar de begraving van een krijgsgevangene inderdaad monumentaal op voorgesteld is: het is een sterk stuk, eenvoudig, groots, van grijze, ernstige stemming en zo persoonlijk, dat het u niet meer uit het geheugen gaat.

Van Oystaeyen heeft een beeldje geboetseerd, dat hij Heimwee noemt, een dat algemeen opgemerkt wordt, om de intense droefheid die daar in is uitgesproken: een jonge Belgische soldaat, zo'n echte piot, zit, in strak gepeins als verloren, het hoofd rustend op de vuist, stroef en gelaten starend, naar welke toekomst? Hoe kunnen we dat meevoelen ... Het is misschien technisch niet zonder gebreken, maar zoveel ziel spreekt uit dat klompje aarde.

Daar is ook nog menig stukje van Verdickt, o.a. een paar – Engelse – soldaten, die flegmatisch zitten te lezen, een aardig aquarel. En een heerlijk koetje en koel-klare landschappen van Midy.

Die heuglijke mededeling uit de gevangenenkampen danken wij aan het nobele werk van onze jongste liefdadige vereniging Volksofbeuring, waar ik al lang uw aandacht op wenste te vestigen, en waar ik nu de gelegenheid toe aangrijp.

Het is niet algemeen genoeg geweten, dat we hier een vaderlands werk van het beste gehalte te waarderen hebben. Het is alweer aan de steun van onze Noordnederlandse broeders dat wij het te danken hebben, dat het zich tot dusver kon ontwikkelen. Behoren tot het Nederlandse steuncomité niet als erevoorzitters de aartsbisschop

van Utrecht, mgr. Van de Wetering, en jhr. de Savornin Lohman en Th. Van Welderen baron Rengers? Is niet Marcellus Emants, de uitmuntende romanschrijver, een der voorzitters, en de bekende leider der Wereldbibliotheek L. Simons een der penningmeesters? Zijn niet honderden van de beste namen te vinden onder de raad van bijstand? En voor België hoof ik u alleen te wijzen op een Hippoliet Meert, de stichter van het Algemeen Nederlands Verbond, en op die stille degelijke werkers als dr. Doussy te Kortrijk, en Karel Angermille te Antwerpen.

Dit werk verdient inderdaad in Noord en Zuid de warmste steun. Te Antwerpen is het werk pas sedert half augustus goed aan gang. En ziehier enige cijfers, die u meer zullen vertellen dan een lange brief. Nadat reeds vroeger een 120 zware kisten met boeken naar onze krijgsgevangenen werden gestuurd (inhoud: 17.500 boeken, 20.500 vlugschriften, 60.000 bladen), kon men nadien nog sturen: van 7 tot 31 augustus: 509 pakjes eetwaren, kleren, ondergoed, van 1 tot 15 september: 732 pakjes.

Aan de verwanten van krijgsgevangenen, die allen met de meeste gulheid worden onthaald (ik was er dikwijls getuige van) werden inlichtingen verstrekt: in augustus 87, in september 739, in oktober 2614 keer: een belangrijke stijging, zoals men ziet.

Boekengeschenken vloeien van alle kanten toe. Er bestaan kantoren te Gent, te Antwerpen, te Brussel, Aalst, Kortrijk, Tielt, enz. In vorming zijn er nieuwe te Turnhout, Hasselt, Herentals, Leuven, en Volksopbeuring heeft ook vertegenwoordigers in kleinere plaatsen als Assenede, Deinze, Sinaai, Nazareth, enz.

Het deel van deze buiten alle strijd en polemiek zich houdende, louter liefdadige vereniging "leniging van de stoffelijke en zedelijke

nood door de oorlogstoestand ontstaan” wordt door Volksopbeuring, zoals men kan zien, wel naar vermogen bereikt.

Laten we dan de flinke mannen die dit werk met zoveel toewijding aanpakten en het tot dusver op het goede spoor leidden, onze waardering niet onthouden en hen vooral uit al onze krachten helpen opdat zij nog meer kunnen bereiken.

Vrijdag 10 november 1916 – avondeditie

De Koningin Regentes opgebracht.

De mailboot Koningin Regentes, hedenmorgen van Vlissingen vertrokken, is door de Duitsers aangehouden en naar Zeebrugge opgebracht. Er waren 93 passagiers aan boord, onder wie 10 kinderen.

De Duitsers in België.

Havre, 10 november. Uit officiële bron verneem ik, dat de gemeenten in het arrondissement Doornik in oktober bevel ontvangen hebben, een lijst van de werklozen over te leggen. Zij weigerden. De Duitsers verschaften zich de lijsten en riepen Belgen en Fransen van militaire leeftijd op, die naar een naburig vliegveld gezonden werden. Het merendeel der werklozen weigerde te werken en werd in kampen opgesloten en bewaakt en gevoed door de burgerlijke bevolking met één rantsoen brood. Men verneemt, dat de Duitse overheid eveneens een lijst van de werklozen in het arrondissement Namen opeist.

Generaal Clooten.

Havre, 10 november. Luitenant-generaal Clooten, opperbevelhebber in de Belgische stelling van Calais, is bij beslissing van generaal Joffre bij order van het Franse leger, eervol vermeld.

Uit België.

Het Vlaamsche Nieuws bevat de volgende verordening van generaal von Bissing, de Duitse gouverneur-generaal in België, houdende wijziging van het organiek reglement van het ministerie van wetenschappen en kunsten:

Art. 1. Bij het beheer van het lager onderwijs, van het middelbaar onderwijs, van het hoger onderwijs, de wetenschappen en de letteren, wordt voor ieder van deze diensttakken een Vlaamse en een Waalse afdeling opgericht.

Art. 2. De Vlaamse afdelingen zijn belast met het regelen der aangelegenheden van het beheer van onderwijs (art. 1) voor het Vlaamse land en het Duitse taalgebied. Aan de Waalse afdelingen is dezelfde taak opgedragen voor het Waalse land.

Art. 3. Het aantal algemene bestuurders wordt met drie vermeerderd. Aan ieder der algemene bestuurders van de Vlaamse afdelingen worden één of meer bestuurders en één of meer afdelingshoofden, alsook het nodige verder personeel toegevoegd, het aantal ambtenaren en beambten van het ministerie van wetenschappen en kunsten zal op een latere datum voorgoed vastgesteld worden.

Art. 4. Deze verordening wordt onmiddellijk van kracht. De Vlaamse en Waalse afdelingen zullen de regeling der lopende dienstzaken met ingang van 15 december 1916 overnemen.

Op grond van deze verordening heeft generaal von Bissing benoemd:

1. in de Vlaamse afdeling van het beheer van het lager onderwijs: de heer Julius Libbrecht, wonende te Gent, tot dusver bestuurder der staatsmiddelbare school voor jongens te Gent, tot algemeen bestuurder;
2. in de Vlaamse afdeling van het beheer van het middelbaar onderwijs: de heer Hypoliet Meert, wonende te Gent, leraar aan het koninklijk atheneum te Gent, tot algemeen bestuurder; de heer Jan Leeten, wonende te Aarschot, tot dusver bestuurder der staatsmiddelbare school voor jongens te Aarschot, tot afdelingshoofd;
3. in de Vlaamse afdeling van het beheer van het hoger onderwijs, van wetenschappen en letteren: de heer dr. Pieter Tack, wonende te Etterbeek-Brussel, leraar aan het koninklijk atheneum te Elsene-Brussel en ereprofessor aan de hogeschool te Gent, tot algemeen bestuurder; de heer Robert van Roy, wonende te Gent, advocaat en secretaris van de rector der hogeschool te Gent, tot afdelingshoofd.